

TÜSİAD KONJONKTÜR

T Ü R K S A N A Y İ C İ L E R İ V E İ Ş A D A M L A R I D E R N E Ğ İ

SAYI 22

YAYIN TARİHİ:
KASIM 1999

Değerlendirme

Üretim ve Enflasyon

Bütçe ve Para Politikaları

Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi

1999 ve 2000 yılı Beklentileri

sayfa 1-4

Tablolar

Sanayi Üretimi ve Fiyatlar

Dış Ticaret

Konsolide Bütçe

Parasal Gelişmeler

Milli Gelir

sayfa 5-9

Grafikler

Sanayi Üretimi

Genel Denge

Fiyatlar

Parasal Gelişmeler

Bütçe ve Para Politikaları

Dış Ticaret

sayfa 10-15

1999 ve 2000 Yılı

Senaryoları

sayfa 16

•

19.sayıdan itibaren
TÜSİAD KONJONKTÜR
bülten görünümünde
yayınlanmaktadır.

Ancak, tüm ayrıntılı tablo
ve grafikler

www.tusiad.org

adresinde sunulmaktadır.

DEPREM ve DEPREM VERGİSİNİN ETKİLERİYLE EKONOMİDE CANLANMA 2000 YILINA ERTELENDİ

I- Üretim ve Enflasyon

Marmara Depremi, üçüncü çeyrekte ekonomik aktiviteyi olumsuz etkilemiştir.

1998 yılı ortalarından itibaren uygulanan genişlemeci politikalar 1999 yılı ikinci çeyreğinde ekonominin kısmen canlanmaya başlamasına yolaçmıştır. Ancak içborç stokunun ulaştığı seviyenin faizler üzerinde yaratmış olduğu baskı, yurtdışı kaynak sıkıntısı, vergi yasasındaki değişikliklerin üretimin gerilediği bir yıla denk gelmesi vb. etkiler, resesyonun beklenenden derin ve uzun olmasına neden olmuştur. Ekonomik konjonktürdeki bu olumsuz koşulların üzerine yaşanan iki büyük depremin de etkisiyle, 1999 ekonominin hızla daraldığı bir yıl olacaktır.

• 17 Ağustos Marmara Depremi, ikinci çeyreğin sonu itibariyle gözlenmeye başlanan canlanma eğilimlerini tersine çevirmiştir. Deprem bölgesi toplam Türkiye sanayi katma değerinin %13.1'ini üretmektedir, bu nedenle üçüncü çeyrekte küçülmenin hızlanacağı tahmin edilmektedir. Ancak, Marmara Depremi'nin gerektirdiği yeniden yapılanmanın bazı sektörlerdeki canlandırıcı etkileri ve IMF ile yıl sonunda imzalanması muhtemel bir Stand-by anlaşmasının yaydığı iyimser beklentiler dikkate alınarak, 1999'un dördüncü çeyreğinden başlayarak 2000 yılında ekonomik aktivitenin canlanması beklenmektedir. TÜSİAD'ın 1999 ve 2000 yılı GSMH büyüme tahmini, sırasıyla, % -3.4 ve %4.1'dir.

• 1999'un birinci çeyreğinde gözlenen ekonomik aktivitedeki %8.5'lik daralma, 1998 ikinci çeyreğinde başlayan durgunluğun en dip noktası olmuştur. İkinci çeyrekte daralma %3.4'e çekilmiştir. Bu dönemde sanayi sektörünün %1.2 pozitif büyümesine karşın, tarım, inşaat ve ticaret sektörlerinin, sırasıyla, %7.8, %5.9 ve %4.3'lük küçülmesi, ikinci çeyrek büyüme oranını eksi %3.4'de tutmuştur.

• İkinci çeyrekte GSYİH'daki daralma ise %2 olarak gerçekleşmiştir. Özel sektör tüketimi %0.1 küçülürken, devletin tüketimi %1.9 artmıştır. Sabit sermaye oluşumundaki ciddi düşüş ise devam etmektedir. Kamu sektörü yatırımları %22 arttığı halde; özel

sektör yatırımları %22 düşmüştür, böylece toplam sabit sermaye yatırımındaki düşüş %14 seviyesindedir.

• Sanayi üretimi, birinci çeyrekteki dramatik düşüşün ardından ikinci dönemde toparlanma sinyalleri vermiş ve geçen yılın aynı dönemine göre %0.9 büyümüştür. Ancak Marmara Depremi üçüncü çeyrek üretim ve kapasite kullanım oranlarını olumsuz etkilemiştir. Sanayi üretimi, Ağustos ve Eylül aylarında %12.7 ve %9.7 oranlarında gerilerken, aynı aylarda kapasite kullanım oranları, 1998 yılı Ağustos ve Eylül oranlarının ortalama 10 puan altında kalmıştır. Böylece üçüncü çeyrekte sanayi üretimindeki daralma ortalama %8.7 olmuştur.

• Deprem dolayısıyla petrol rafinerilerinin zarar görmesi, Ağustos ve Eylül aylarında rafine edilmiş petrol üretiminin ortalama %20 azalmasına neden olmuştur. Bu sektör dışında, otomotiv, metal eşya, gıda, plastik-kauçuk sektörleri son iki ayda küçülmesi önemli oranda ivmelenen sektörler olmuşlardır.

Kamu fiyat artışlarının ivmelenmesiyle enflasyon artmaktadır.

• 1998 yılı başında başlayan enflasyonla mücadele politikaları doğrultusunda, 1998 Ocak ayında yıllık %92.6 olan toptan eşya fiyat endeksi artışı, 1999'un Mart ayında en düşük noktası olan %48.2'ye inmiştir. Ancak, bu düşüşte başta petrol olmak üzere dünya hammadde fiyatlarındaki düşüşler ve ekonomik daralmanın yurtiçi fiyatlar üzerine getirdiği baskılar önemli rol oynamıştır. Bu olumlu etkilerin ikinci çeyrek itibariyle yitirilmesi sonucu, Ekim ayında yıllık enflasyon %55.2'ye kadar yükselmiştir.

• Aylık bazda kamu fiyat artışları, Mart ayı itibariyle özel sektörün üstünde seyretmektedir. Ekim ayı itibariyle son sekiz aylık artış (Mart-Ekim), kamu sektöründe %68.7 olurken, özel sektörde ancak %28.5'te kalmıştır. 1998 yılı Mart-Ekim döneminde ise, uygulanan anti-enflasyonist program doğrultusunda kamu fiyat artışları sadece %26.6'da tutulmuştur. Özel sektör imalat sanayinde fiyat artışları Ekim itibariyle yıllık %54 seviyesindedir.

II. Bütçe ve Para Politikaları

Tüm tahminler, 1999 yılında bütçedeki bozulmanın tarihsel olarak en üst noktasına ulaşacağını göstermektedir.

1999 yılında başarısız bir bütçe performansı sergilenmiştir. 2000 yılı programı verilerine göre, 1998 yılında GSMH'nin %7'si olan bütçe açığı GSMH'nin %11'ine ulaşacaktır. TÜSİAD tahminleri ise bütçe açığının GSMH'nin %12'sine çıkacağı yönündedir.

• İlk dokuz ay itibariyle, bütçe gelirleri 31.9 milyar dolarda kalırken, bütçe giderleri 50.6 milyar dolara yükselmiştir. Ekonomik aktivitedeki durgunluğun ve 1998'in Temmuz ayında çıkarılan yeni vergi sistemindeki değişikliklerin izleri vergi gelirleri kalemine yansımıştır: Eylül ayı itibariyle vergi gelirlerindeki gerileme 800 milyon dolardır. Marmara depremi sonrası bölgede vergi mükelleflerine ait vergilerin ertelenmesi ve Kasım ayında yaşanan Düzce Depremi, yıl sonunda geçen seneki rakamın yakalanamayacağına işaret etmektedir.

• Faiz ödemeleri hariç transfer harcamaları, başta SSK ve KİT'ler olmak üzere, 3.4 milyar dolara artmıştır. Reel faizlerin %50'ler seviyesinde seyretmesine rağmen, yeni çıkarılan üç yıl vadeli değişken faizli tahviller faiz ödemelerinin yüksek oranlarda artmasını önlemiştir. Faiz ödemeleri 19.6 milyar doları içborç ödemesi olmak üzere, 21.1 milyar dolarda kalmıştır.

• Sonuç olarak, bütçe açığı 1998 yılı ilk dokuz ayında 12.2 milyar dolar iken, 18.8 milyar dolara yükselmiş; faizdışı bütçe fazlası ise 8.6 milyar dolardan 2.3 milyar dolara düşmüştür.

• 1999 yılı içinde bütçe açığının finansmanında, uzun vadeli borçlanmaya ağırlık verilmiştir. Yılın ilk yarısında ortalama vadesi üç yıl olan üç ayda bir sabit kupon ödemeli tahviller, ikinci yarısında ise üç yıl vadeli üç ayda bir değişken faizli tahviller ağırlıklı olarak ihraç edilmiştir. İlk dokuz ayda 35 milyar dolar tutarında devlet tahvili satılmış; 3 milyar dolar tutarında ise dışborç kullanılmıştır. Kısa vadeli borçlanmada ise net ödeyici durumu devam etmektedir.

• Eylül ayı itibariyle, içborç stoğu 44.2 milyar dolara yükselmiştir. 1998 yılı başından itibaren uygulanan borçlanma politikası sonucu, stoğun %80'i Devlet

Tahvili, %20'si ise Hazine Bonosu'ndan oluşmaktadır. Ancak içborç stoğunun uzayan vadesini yorumlarken, üç ayda bir kupon ödemeli üç yıllık tahvillerin artan ağırlığı dikkate alınmalıdır.

Merkez Bankası'nın politikaları yıl boyunca rezerv para artışının kontrol altında tutulmasını sağlamıştır.

1998 yılının ikinci yarısı Rusya'daki ekonomik krizin derinleşerek mali piyasalara yansması sonucu ortaya çıkan büyük oranlı sermaye çıkışları ile birlikte, yüksek oranda azalma gösteren net dış varlıklar kalemi, 1999'un başından itibaren artış trendine girmiştir. Buna paralel olarak, dış finansman kaynaklarının daralması ile likiditeye sıkışan mali piyasalara APİ yolu ile kaynak aktarılması sonucunda net iç varlıklar kaleminde görülen artış, 1999 başında döviz girişiyle birlikte azalma trendine geçmiş, Ekim sonunda -3,3 milyar dolara inmiştir. Merkez Bankası'nın uyumlu politikaları sayesinde rezerv para artışı kontrol altında tutulmuş, özellikle deprem felaketi sonrası uygulanan likiditeyi rahatlatıcı müdahaleler faiz oranlarındaki sıçramaları önlemiştir.

• Ağustos ayında yaşanan depremler birlikte artan belirsizliğin de etkisiyle piyasaların likidite talebinin artış göstermesi sonucunda Merkez Bankası APİ yolu ile yoğun kaynak aktarmış, Temmuz sonu itibariyle 1,7 milyar dolar olan APİ alacakları, Ağustos sonunda 2,4 milyar dolara çıkmıştır. Eylül ayında yardım haberleri ile belirsizlik ortamı dağılmış, net dış varlıkların yüksek oranda artarak 10,4 milyar dolara ulaşması ile likidite yönünden rahat bir seyir izlemiştir. Eylül ayında, kamuya açılan kredilerde Temmuz ayından itibaren görülen dolar bazındaki gerilemenin devam etmesi ve piyasalardaki rahatlamadan ötürü APİ alacaklarının azalması, Net iç varlıklar kaleminin hedeflenen düzey olan -2,2 milyar doların altında kalmasına ve -3,3 milyar dolar olarak gerçekleşmesine neden olmuştur.

• Ekim ayında, döviz olarak takip olan mevduattaki artış ile gerileyen net kamu ve yüksek oranda azalan değerleme hesabı, net iç varlıkların -3,4 milyar dolara inmesini sağlamıştır. Aynı dönemde döviz yükümlülüklerinde görülen artış ile net dış varlıklar kaleminin 10,2 milyar dolara düşmesi, mali piyasalarda enflasyonist baskı yarattığı

düşünülen rezerv paranın Eylül ayında ulaştığı 7,2 milyar dolar seviyesinden, 6,8 milyar dolar seviyesine gerilemesine neden olmuştur.

1999 yılı boyunca reel faizlerin yüksek seviyede seyretmesi, tasarruf tercihlerinin DTH yerine TL vadeli tasarruf mevduatlarına kaymasına neden olmuştur.

• Seçim öncesi genişlemeci politikalar ve bayramın etkisiyle birinci ve ikinci çeyrekte para arzlarında yaşanan büyük oranlı genişleme, üçüncü çeyrekle beraber kontrol altına alınarak yıl sonu enflasyon hedefi ile uyumlu hale getirilmeye çalışılmıştır. 1999 Ekim ayı itibariyle M1, M2 ve M2Y'de yıllık artış oranları reel olarak sırasıyla, %6,7, %30,3 ve %25,9 oranında gerçekleşmiştir.

• 1999 yılı boyunca reel faizlerin yüksek oranda seyretmesi, TL vadeli tasarruf mevduatlarının tasarruf sahipleri tarafından tercih edilmesine ve reel bazda sürekli artış göstermesine neden olmuştur. 1999 yılı başından beri dolar kurunun hızlı gitmesine rağmen, DTH'daki reel artış sürekli TL vadeli mevduat hesaplarının gerisinde kalmış, Ekim ayında ise DTH yıllık %20,7 oranında reel büyüme gösterirken, TL vadeli mevduatlar yıllık %37,8 oranında reel büyüme göstermiştir.

• 1998'un son çeyreği ile başlayan ekonomik aktivitelerdeki durgunluğun, 1999 yılı başında gerilemeye dönüşürken, artan reel faizlerle birlikte kredi hacmi daralmıştır. Yeni kurulan hükümetin yapısal reformları hızla ele alması ve IMF ile stand-by anlaşması yapma olasılığının artması beklentileri olumluya çevirirken yaşanan deprem felaketi kredi hacmindeki küçülmeyi hızlandırmıştır. Yurtiçi mevduat bankaları kredileri yıllık reel büyüme hızı sürekli düşüş göstermiş, 1998 yılı Ekim ayına göre reel olarak %2,9 oranında küçülmüştür.

Efektif döviz kurunun reel olarak değer kaybı devam etmiştir.

1999 başından itibaren Merkez Bankası, özellikle ihracatta görülen düşüşün etkisiyle ve döviz gelirlerinin sürekliliğini sağlamak amacıyla reel kurun düşük oranda değer kaybetmesine izin vermiştir. Bu politika doğrultusunda, TL'nin 1 ABD Doları ile 1,5 Alman Markı'ndan oluşan döviz sepetine karşı yıllık değer kaybı Ekim ayı itibariyle % 59,5 olurken, toptan eşya fiyatlarındaki artış % 55,2 olmuştur.

- 1999 yılında ABD ekonomisinin altın çağını yaşaması ABD dolarının diğer paralar karşısında değer kazanmasını sağlamıştır. Türkiye'de ise uluslararası hammadde fiyatlarındaki azalmaya paralel olarak azalma trendine giren enflasyonu gözönüne alan Merkez Bankası, kur politikasını uluslararası piyasalarda da değer kazanan ABD doları karşısında Türk Lirası'nın reel olarak değer kaybetmesi üzerine kurmuştur. Ancak son zamanlarda faizlerdeki düşüşle birlikte dövize olan talebin artması ve yıl sonunun yaklaşması ile bankaların pozisyon kapamaya yönelmesi, 1999 yılı sonunda dolar kurunun hükümet hedefinin üstünde kalacağına işaret etmektedir.

- 1998 yılında Rusya Krizi'yle başlayan uluslararası gelişmeler sonucu, dolar bazında İMKB endeksi ve işlem hacmi ortalama %50 düşmüştür. 1999 yılında ise IMF görüşmeleri ve politik gelişmeler endeksin toparlanmasına yardımcı olmuş; Eylül 1999 itibarıyla dolar bazında endeks %70, işlem hacmi ise %23 artmıştır. Ancak 1997 yılı endeks ve işlem hacmi rakamları hala yakalanamamıştır. Stand-by anlaşması ihtimali ve deprem sonrası yurtdışı kredi imkanlarının açılmasıyla endeksin yükselişine devam etmektedir.

III. Dışticaret ve Ödemeler Dengesi

1999'un ikinci yarısında, dünya ekonomilerinde canlanma görülmesine rağmen, ekonomideki daralma ithalat ve ihtacattaki düşme trendinin devam etmesine neden olmuştur.

Asya krizinden şiddetle etkilenen birçok yükselen piyasa ekonomisinin mali piyasalarına olan güvenin yeniden sağlanması ile ekonomik canlanma göstermesi uluslararası petrol fiyatlarında kıpırdanmaya neden olmuştur. Uluslararası petrol fiyatlarındaki artışın etkisiyle ithalat fiyatlarındaki düşüş eğilimdeki azalma ve ikinci yarıda görülen büyüme hızındaki görece iyileşme, ithalattaki azalmanın ikinci çeyrekte yavaşlamasında etkili olmuştur. Ekonomiye hakim olan durgunluğun deprem felaketi ile birleşmesi, dış ticaretteki azalma trendinin artarak sürmesine neden olmuştur.

- 1999'un ilk sekiz ayında ihracat %7,2 oranında azalırken, ithalattaki azalma %20 olarak gerçekleşmiştir. Böylece dış ticaret açığı %37 oranında azalarak 8,5 milyar dolara inmiştir. Reel olarak bakıldığında ilk yedi ayda ithalatın %12,8 oranında ihracattan ise %0,3 gibi çok daha sınırlı seviyede azalması, dış

ticaretteki daralmanın miktardan çok fiyat etkisinden kaynaklandığını göstermektedir.

- İthalat fiyatlarının ihracat fiyatlarından daha hızlı düşmesi, dış ticaret hadlerinin lehimize devam etmesini sağlamıştır. Uluslararası petrol fiyatlarındaki hızlı artışın devam etmesi, önümüzdeki dönemlerde ithalat fiyatlarındaki düşme eğiliminin tersine dönüp yükselme sürecine gireceğini ve dışticaret açığını olumsuz etkileyeceğine işaret etmektedir.

- Dolar cinsinden birim iş gücü maliyetlerindeki artış ve finansman maliyetlerindeki yükseliş ihracatın daralmasında önemli etkenler olmuştur. Küresel krizin yanında, en önemli dış ticaret partnerimiz olan Avrupa Birliği ülkelerinde, özellikle Euro alanında uygulanan sıkı mali ve parasal disiplinden kaynaklanan durgunluk ve içtalepte yaşanan daralma hem ithalatı hem de ihracatı olumsuz etkilemiştir. 1999'un ikinci yarısında Asya ülkelerinden gelen olumlu sinyaller Rus ekonomisinde hissedilmeye başlanan toparlanma belirtileri ile birleşince piyasalarda iyimser hava hakim olmuştur. Ancak Ağustos ayında yaşanan deprem felaketi, ithalat ve ihtacattın büyük oranda düşmesine neden olmuştur.

- 1999 yılının ilk sekiz ayında sermaye malları ihracatı sene başındaki artış trendini sürdürmüştü ve %25,9 artmış; ara malları ve tüketim malları ihracatı sırasıyla %8,2 ve %9,6 oranında azalmıştır. Aynı dönemde, ithalatın alt kalemlerindeki düşme trendi de devam etmiş. Ara ve sermaye malları ithalatında görülen önemli azalmalar, ekonomik aktivitelerdeki durgunluğun, hatta küçülmenin devam ettiğini işaret etmektedir.

1999'un ilk sekiz ayında, dış ticaret açığındaki gerileme, cari işlemler dengesinin fazla vermesini sağlarken, portföy yatırımlarındaki önemli yükseliş ile birlikte rezervlerin artmasına yol açmıştır.

Ödemeler dengesinde, ithalatın ihracattan daha fazla gerilemesi dış ticaret açığının küçülmesine yol açarken, görünmeyenler kalemindeki azalmaya rağmen cari işlemler dengesinin ilk sekiz ayda fazla vermesini sağlamıştır. Cari işlemler dengesindeki olumlu gelişmenin yanında, uzun vadeli sermaye hareketlerindeki yüksek oranda gerilemenin portföy yatırımlarındaki önemli yükseliş ile dengelenmesi, rezervlerin 5,2 milyar dolar artmasına yol açmıştır.

- Ödemeler dengesinde önemli bir yeri olan bavlul ticareti, 1999'un ikinci yansından beri toparlanma gösteren Rusya ekonomisi ile birlikte hafif bir artış trendine girmiş olsa da ilk sekiz ayda bir önceki yıla göre %57 oranında gerilemiştir. Böylece bavlul ticareti dahil dış ticaret açığı 1999'un ilk sekiz ayında bir önceki yılın aynı dönemine göre %33,9 oranında azalarak 6,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

- 1999'un ilk sekiz ayında, bir önceki yılın aynı döneminde 962 milyon dolar açık veren cari işlemler dengesi 36 milyon dolar fazla vermiştir. Özellikle yaz aylarında görülen turist sayısında azalma, hükümetçe ayakbaşı paralarının indirilmesi şeklinde alınan tedbirlere rağmen devam etmiş ve ilk sekiz ayda net turizm gelirleri bir önceki yıla göre %36,8 oranında gerilemiştir. Net faiz ödemelerinin aynı dönemde %44,7 oranında artması, cari işlemler dengesinde önemli bir yer tutan görünmeyenler kaleminin %26,5 oranında azalmasına neden olmuştur. Görünmeyenlerdeki azalışa rağmen dış ticaret dengesindeki düzelleme cari işlemler dengesinin fazla vermesini sağlamıştır.

- Sermaye hareketlerinde en belirgin değişimi gösteren portföy yatırımları, 1998'in ilk sekiz ayında Rusya krizinin etkisiyle 2,3 milyar dolar çıkış gösterirken 1999'un aynı döneminde deprem felaketine rağmen 2,5 milyar dolar artış göstermiştir. Doğrudan yatırımlar kalemi aynı dönemde %25,3 oranında azalırken, sağlanan uzun vadeli kredilerdeki azalma ve kredi geri ödemelerindeki artış yüzünden diğer uzun vadeli sermaye hareketleri %107,4 oranında azalarak 224 milyon dolarlık sermaye çıkışını göstermektedir. Kısa vadeli sermaye hareketleri ise ilk sekiz ayda %30,5 oranında azalarak 2 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Böylece ilk sekiz ayda net sermaye girişi geçen sene aynı döneme göre %14,2 oranında artarak 5,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

- Hükümetin Temmuz ayında aldığı ekonomiyi canlandırmaya yönelik tedbirlerle KKDF oranının %8'den %3'e indirilmesi kısa vadeli borçlanmaya kayışa neden olurken, uluslararası mali piyasalarda borçlanma imkanlarının sınırlı kalması nedeniyle uzun vadeli sermaye girişinde önemli ölçüde azalma olmuştur. IMF ile yapılacak Stand-by anlaşması beklentisi ve deprem felaketinden sonra gelmesi beklenen dış yardımlarla birlikte, özellikle menkul kıymetler borsasındaki beklentilerin olumlu yönde revize edilmesi, portföy yatırımlarının artmasında önemli katkıda bulunmuştur.

• 1999 Haziran ayı sonu itibariyle dış borç stoğu 3,9 milyar dolar azalarak 100,1 milyar dolara inmiştir. Dış borç stoğundaki bu azalmanın 4,9 milyar doları, ABD dolarının diğer paralara göre değer kazanmasıyla oluşan lehte kur farkından kaynaklanırken, 989 milyon dolarlık reel artış olduğu gözlenmiştir. Kısa vadeli dış borç stoğu %2,4 oranında artarken, orta ve uzun vadeli dış borç stoğu % 6 oranında azalarak 72,2 milyar dolar seviyesine gerilemiştir.

• TÜSİAD 1999 yılı için ihracat tahminini 27 milyar dolardan 25,7 milyar dolara revize ederken ithalat tahmini 43,1 milyar dolardan 39,6 milyar dolara revize etmiştir. Görünmeyenler kalemindeki azalmanın yılın geri kalanında da devam edeceği ve cari işlemler dengesinin 1999 yılı sonunda az bir açıkla dengeye yakın bir seviyede oluşacağı tahmin edilmektedir.

IV. 1999 ve 2000 yılı beklentileri

Dünya ekonomilerinde durgunluğa neden olan küresel krizin etkilerinin, istikrar çabaları ve deprem etkileriyle birleşmesi, 1999 yılında derin bir kriz yaşanmasına yol açmıştır.

1999 yılının başında, gerek dışta görülen durgunluk, gerek seçim öncesi beklenti ortamı, ekonomik aktiviteleri olumsuz etkilemiştir. Yılın ikinci yarısına ilişkin canlanma beklentileri deprem etkisiyle tersine dönmüştür. TÜSİAD, 1999 yılının, GSMH'nin %12,2'si oranına varacak rekor bütçe açığı, %3,4 oranında küçülecek reel GSMH ve yıl sonunda %59,5'e yükselecek TEFİ artış oranı ile biteceğini tahmin etmektedir.

• Ağustos ayında meydana gelen depremin ertesinde, ekonomik reform programına devam edilirken, seçimlerden bu yana uygulanmakta olan ekonomik politikalarda konjonktürel ayarlamalar dışında bir değişikliğe gidilmemiştir. Merkez Bankasının istikrarlı politikası ve yurtdışından geleceği açıklanan yardımların etkisiyle ve stand-by anlaşması olasılığının güçlenmesiyle piyasalar kısa sürede normale dönmüştür.

• Son dönemde piyasalara hakim olan iyimser havanın etkisiyle reel faizlerde görülen düşüşün devam etmesi ve yıl sonunda reel faizlerin %30'lar civarına inmesi beklenmektedir. 1998 yılında kamu fiyatları tutularak düşürülen enflasyon oranı, piyasalardaki durgunluğa rağmen bütçe açığının yarattığı baskıyla girdiği artış trendini sürdürceği tahmin edilmektedir.

IMF ile yapılacak bir stand-by anlaşması çerçevesinde uygulanacak 2000 yılı programı, yurtdışı piyasalara getireceği ekonomik istikrarın yanı sıra, başta AB genişleme süreci olmak üzere Türkiye'nin küresel ekonomiye entegrasyonunu da artıracaktır.

Hükümetin 2000 yılı programı hedeflerinin, kamuoyuna aktarılan enflasyon ve faizdışı bütçe fazlası hedeflerine uygun olduğu görülmektedir. Hükümet Programı, 1999 kriz yılı ertesinde mali politikalar açısından iddali hedefler içermektedir. IMF'nin verdiği hedeflere uygun bir program hazırlanması Stand-by anlaşması olasılığını artırırken, bütün yıl boyunca bu hedeflere sadık kalınması istikrarlı bir büyüme sürecine girilebilmesi için önemlidir. TÜSİAD 2000 yılı tahminleri Stand-by anlaşması yapılması durumuna göre oluşturulmuştur.

• 2000 yılı bütçe hedefleri, hem bütçe gelirlerinde hem de bütçe giderlerinde önemli artışlar öngörmektedir. 2000 yılı bütçe hedeflerinin, 1999 yılı kriz yılı olduğu için, 1998 yılı rakamları ile karşılaştırılması daha doğru bir yaklaşım içermektedir. 1998 yılında GSMH'nin %22,4'ü olarak gerçekleşen bütçe gelirlerinin %26,1'e çıkarılması, bütçe giderlerinin ise 1998 yılında GSMH'nin %29,4'ünden, 2000 yılında %37,6'sına ulaşması hedeflenmektedir. Gelirlerin artışında, ek vergi ve bedelli askerlik gelirleri ile 2000 yılında hız kazandırılacak olan özelleştirme gelirleri kaynak olarak gösterilmektedir. 2000 yılı bütçesinde, faizdışı bütçe fazlası GSMH'nin %5,4'ü olarak hedeflenmiştir.

• TÜSİAD ise, bütçe gelir ve giderlerinin daha alt bir seviyede oluşacağını tahmin etmektedir. TÜSİAD 2000 yılında ekonominin hükümet hedefi olan %5,5'in daha altında %4,1 seviyesinde büyümesini beklemektedir. Dolayısıyla, TÜSİAD, vergi ve özelleştirme gelirlerinde beklenen yüksek artışların gerçekleşme ihtimallerini ve stand-by anlaşmasıyla uyumlu olarak harcamaların sıkı maliye politikalarıyla şekilleneceğini göz önüne alarak, bütçe gelir ve giderlerinin hükümet hedeflerinin altında kalacağını öngörmüştür. Böylece, bütçe açığının GSMH'nin %9,6'sına çekilmesi mümkün olacaktır.

• 2000 yılında, uygulanacak para politikasının, özellikle yeniden inşaat faaliyetleri ile artması beklenen ekonomik aktiviteleri finanse edebilmek için, tipik bir IMF programından daha genişlemeci

olacağı tahmin edilmektedir. Ayrıca, enflasyonla mücadelede döviz kurlarının nominal çıpa olarak kullanılacağı düşünülmektedir. Hükümet programındaki hedeflere ulaşılabilmesi, 2000 yılı başında büyük miktarda sermaye girişinin olması ve böylece içborç stoğunun yurtdışı faiz oranları üzerindeki baskıyı hafifletmesi durumunda mümkün olacaktır.

• TÜSİAD'ın yıllık ortalama TEFİ artış ve buna paralel olarak dolar kuru artış oranı tahminleri sırasıyla %48,3 ve %44,6 ile hükümet hedeflerinin üstündedir. 2000 yılında ekonomik aktivitelerde öngörülen hareketlenme beklentisinin, dış ticaret dengesinin açılması nedeniyle dolar kurunun daha hızlı değer kaybı beklentisi ile birleşmesi, TÜSİAD'ın enflasyon oranını hükümet hedefinin üstünde tahmin etmesine neden olmuştur. TÜSİAD, istikrar programı ve dış kaynak girişi sonucu reel faiz oranını ise 2000 yılında %20'ler seviyesine ineceğini tahmin etmektedir.

• TÜSİAD 2000 yılında, depremin dış ticaret ve turizm gelirleri üzerindeki olumsuz etkilerinin süreceğini, bununla birlikte, en önemli dış ticaret partnerimiz olan Avrupa Birliği ülkelerinde beklenen canlanmanın özellikle ihracatı olumlu etkileyeceğini ve hükümet hedefine uyumlu olarak 28,8 milyar dolara ulaşacağını beklemektedir. Ayrıca, ekonomik aktivitelerde ve ithalat fiyatlarında beklenen yükselmeye birlikte ithalatın artıp, hükümet hedefi olan 46 milyar doların daha üstünde 48,1 milyara ulaşacağını tahmin etmektedir. Görünmeyenler kaleminde yer alan işçi gelirleri, hibeler ve yurtdışı reasürans şirketlerinden sağlanacak sigorta bedellerindeki artışın dış ticaret açığındaki genişlemeyi kısmen telafi edileceğini ve cari işlemler dengesinde önemli bir bozulma olmayacağını tahmin edilmektedir.

• Stand-by anlaşmasını temel alan TÜSİAD'ın tahminleri, bütçe disiplini sağlanarak bütçe açığında büyük oranda iyileşme, enflasyon ve faiz oranlarında ise düşme öngörmektedir. Bununla birlikte IMF ile deprem öncesi görüşmelerde kamuoyuna ilan edilen ekonomik hedeflerin tuturulmasının mevcut durumda güçleştiği dikkate alınmalıdır. Stand-by anlaşmasının yapılmaması yada anlaşma koşullarının yerine getirilememesi ekonomik istikrarsızlığı yeniden artacaktır. Bu durumda, bütçedeki bozulma kontrol edilemeyecek, enflasyon oranı ise tekrar yükselerek eski trendine geri dönecektir.

TABLO 1.1 ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (1998-1999)
ÜRETİM VE FİYATLAR

	1999												
	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.	Tem.	Ağus.	Eylül	Ekim
SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ (DİE, 1997=100)													
Yıllık % Artış	-2.2	-2.5	-9.6	-9.8	-7.2	-12.2	3.5	-4.1	0.9	-3.8	-12.7	-9.7	..
Aylık % Artış	2.0	-4.8	-5.8	-17.6	6.2	6.5	0.4	8.5	1.2	-3.9	-10.5	11.6	..
Aylık % Artış (mevsimsellikten arınmış)	-1.9	-1.8	-3.2	-10.8	14.8	-6.6	11.5	-3.3	2.6	-4.0	-7.6	2.8	..
KAPASİTE KULLANIM ORANI (DİE, %)	80	79.2	74.4	71.5	71.2	74.1	77.9	78.1	76.4	75.9	70.7	68.4	..
TOPTAN EŞYA FİYATLARI (DİE, 1994=100)													
Yıllık % Artış	62.0	58.6	54.3	50.0	48.3	48.2	50.0	50.0	50.3	52.5	53.7	54.4	55.2
Aylık % Artış	4.1	3.4	2.5	3.5	3.4	4.0	5.3	3.2	1.8	4.0	3.2	5.9	4.7
Aylık % Artış (mevsimsellikten arınmış)	3.4	3.8	2.4	2.3	2.8	3.3	4.3	3.8	4.1	5.1	4.3	4.7	3.8
TÜKETİCİ FİYATLARI (DİE, 1994=100)													
Yıllık % Artış	76.6	72.8	69.7	65.9	63.9	63.5	63.9	63.0	64.3	65.0	65.4	64.3	64.7
Aylık % Artış	6.1	4.3	3.3	4.8	3.2	4.1	4.9	2.9	3.3	3.8	4.2	6.0	6.3
Aylık % Artış (mevsimsellikten arınmış)	4.0	4.2	3.9	3.5	3.5	4.1	4.2	4.1	5.0	5.4	4.5	4.3	4.2
DÖVİZ KURU (MB alış kuru)													
TL/US\$ (aylık ortalama)	278,068	294,363	306,664	321,567	341,340	359,961	379,448	394,904	412,175	425,865	434,780	453,017	466,509
Yıllık % Artış	56.5	57.3	53.7	52.1	52.8	52.9	54.5	56.9	58.2	59.0	59.0	64.9	67.8
Aylık % Artış	1.2	5.9	4.2	4.9	6.1	5.5	5.4	4.1	4.4	3.3	2.1	4.2	3.0
FİYAT HADLERİ (DİE, 1994=100)													
Dış Ticaret Hadleri (İhracat/İthalat)	1.026	1.047	1.053	1.077	1.086	1.080	1.053	1.035	1.031	1.032
İç Ticaret Hadleri (Türüm/İmalat)	1.464	1.486	1.495	1.517	1.530	1.539	1.555	1.482	1.356	1.237	1.191	1.198	1.214
İÇ BORÇLANMA YAPISI (satış miktarı ağırlıklı)													
Yıllık Bileşik Faiz (%)	140.8	144.9	145.1	130.1	124.1	103.7	100.8	98.5	110.5	99.0	113.5	111.4	108.4
Ortalama Vade (gün)	254	226	280	367	354	372	344	368	361	399	669	624	596
ÜCRETLER (DİE, Dönemsel, 1997=100, İmalat Sanayi)													
Saat Başına Reel Ücret Endeksi (yıllık % artış)			1.5			12.1			8.6				..
Reel Kazanç Endeksi (yıllık % artış)			0.4			11.2			8.2				..

(..) Yayımlanmamış veri

TABLO 1.2 ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (1998-1999)
DIŞ TİCARET

	1999													
	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.	Tem.	Ağus.	Eylül	Ekim	
DIŞ TİCARET (yıllık % artış)														
Değer (Cari dolar fiyatlarıyla)	-16,8	-19,0	-22,2	-29,1	-27,9	-31,2	-8,4	-18,9	-15,4	-13,7	-15,8
İthalat	4,4	-10,7	-10,9	-15,0	4,7	-4,6	-0,7	-9,8	-10,2	-1,7	-18,1
İhracat	-3,0	-7,9	-6,2	-6,8	-9,9	-11,4	-10,5	-7,4	-10,1	-5,5
Fiyat Endeksi (1994=100)	1,7	-3,1	-3,5	-1,1	-1,6	-4,1	-6,5	-7,4	-8,4	-7,1
İthalat	-15,0	-16,2	-16,3	-23,7	-17,7	-16,8	8,9	-6,1	3,0	-2,7
İhracat	4,2	-7,8	-3,2	-13,5	4,1	-0,4	3,1	-1,3	5,7	3,5
DIŞ TİCARET DENGESİ (milyon \$)														
Aylık														
İthalat	3,638	3,525	3,843	2,203	2,793	3,004	3,328	3,384	3,525	3,616	3,141
İhracat	2,495	2,253	2,147	1,864	2,160	2,364	1,904	2,181	2,030	2,172	1,833
Dış Ticaret Dengesi	-1,142	-1,273	-1,697	-339	-633	-640	-1,424	-1,204	-1,495	-1,444	-1,308
12 Aylık Kümülatif														
İthalat	47,834	47,006	45,908	45,006	43,924	42,564	42,258	41,468	40,825	40,249	39,660
İhracat	27,414	27,144	26,881	26,552	26,648	26,534	26,521	26,284	26,052	26,015	25,610
Dış Ticaret Dengesi	-20,419	-19,862	-19,027	-18,454	-17,275	-16,029	-15,737	-15,184	-14,773	-14,234	-14,049
ÖDEMELER DENGESİ (milyon \$)														
Aylık														
Cari İşlemler Dengesi	1,076	557	94	800	134	303	-765	-124	-499	-188
Dış Ticaret Dengesi*	-873	-902	-1,419	-191	-396	-378	-1,155	-943	-1,247	-1,272
Görünmeyenler	1,949	1,459	1,513	991	530	681	390	819	748	1,084
12 Aylık Kümülatif														
Cari İşlemler Dengesi	-142	967	1,871	2,324	3,344	4,177	3,820	3,706	3,016	3,282
Dış Ticaret Dengesi*	-14,964	-14,796	-14,332	-14,065	-13,096	-12,191	-12,095	-11,743	-11,516	-11,098
Görünmeyenler	14,822	15,763	16,203	16,389	16,440	16,368	15,915	15,449	14,532	14,380
Sermaye ve Rezerv Hareketleri	630	607	573	526	542	582	657	736	618	533
Net Doğr. Yatırımlar	-7,165	-6,339	-6,386	-6,274	-6,678	-6,000	-6,003	-6,214	-5,652	-5,105
Portföy Yatırımları	4,600	4,320	3,985	4,099	3,813	3,259	1,772	826	407	198
Net Uzun Vad. Serm. Har.	1,609	1,998	2,601	2,016	1,864	1,034	1,832	1,121	633	2,071
Net Kısa Vad. Serm. Har.	13	-1,635	-2,197	-2,673	-2,222	-2,900	-4,191	-3,125	-2,940	-2,504
Net Hata ve Noksan	455	82	-447	-18	-663	-152	2,113	2,950	3,918	1,525
Rezerv Hareketleri*														
MERKEZ BANKASI REZERVLERİ (milyar \$)	21,0	19,7	19,8	20,3	20,1	21,4	21,7	21,8	22,2	23,3	23,1	23,6	24,0	..
DIŞ BORÇ STOKU (milyar \$)			102,0			101,6			100,1					

(*) İhracat(FOB)-İthalat(FOB), Başvul ticareti dabil

(**) Artı işaret rezerv azalışını gösterir

(..) Yayınlanmamış veri

TÜSİAD KONJONKTÜR

TABLO 1.3 ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (1998-1999)
KONSOLİDE BÜTÇE

	1999												Ekim
	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.	Tem.	Ağus.	Eylül	
12 AYLIK KÜMÜLATİF (trilyon TL)													
Gelirler	10,916	11,498	11,888	12,310	12,518	12,841	13,232	13,907	14,389	14,853	15,691	16,243	16,243
Vergi Gelirleri	8,482	8,924	9,233	9,493	9,638	9,799	10,232	10,818	11,223	11,458	12,142	12,643	12,643
Vergi Dışı Gelirler	2,272	2,395	2,475	2,623	2,668	2,802	2,757	2,833	2,891	3,115	3,267	3,296	3,296
Harcamalar	15,513	16,179	15,585	16,593	17,321	18,030	19,122	20,147	21,155	22,627	23,469	24,103	24,103
Cari	4,567	4,808	5,179	5,444	5,675	5,949	6,195	6,457	6,773	7,144	7,426	7,787	7,787
Yatırım	887	967	998	1,000	1,030	1,040	1,079	1,128	1,162	1,205	1,250	1,324	1,324
Transferler	10,060	10,403	9,408	10,148	10,615	11,041	11,848	12,562	13,220	14,278	14,793	14,992	14,992
Faiz Dışı Bütçe Dengesi	1,735	1,835	2,479	2,310	2,032	1,856	1,489	1,562	1,514	1,310	1,499	1,325	1,325
Bütçe Dengesi	-4,597	-4,681	-3,698	-4,282	-4,803	-5,189	-5,890	-6,240	-6,766	-7,775	-7,778	-7,860	-7,860
Finansman	3,971	4,030	3,809	4,290	4,833	5,236	5,899	6,284	6,899	7,782	7,925	8,041	8,041
Dış Borçlanma (net)	-933	-919	-1,036	-1,053	-1,115	-931	-894	-912	-1,129	-1,122	-934	-1,003	-1,003
İç Borçlanma (net)	1,350	1,267	1,297	2,515	3,811	5,153	6,540	7,029	7,283	8,031	8,541	10,012	10,012
Kısa Vadeli Borçlanma (net)	2,611	2,931	3,293	2,482	1,716	718	76	153	458	723	294	-518	-518
Diğer	943	752	255	346	421	296	176	14	287	150	23	-450	-450
12 AYLIK KÜMÜLATİF (milyar \$)													
Gelirler	44.8	45.6	45.2	45.6	45.0	44.9	44.5	44.7	44.6	44.1	44.7	44.3	44.3
Vergi Gelirleri	34.8	35.3	35.2	35.2	34.7	34.3	34.6	34.7	34.7	33.9	34.4	34.3	34.3
Vergi Dışı Gelirler	9.4	9.6	9.4	9.6	9.6	9.8	9.2	9.2	9.1	9.3	9.4	9.1	9.1
Harcamalar	65.0	66.1	59.6	61.2	61.8	62.2	63.1	63.9	64.5	66.0	66.0	65.2	65.2
Cari	18.9	19.2	19.6	19.8	20.1	20.4	20.6	20.7	20.9	21.2	21.2	21.4	21.4
Yatırım	3.7	3.9	3.6	3.6	3.7	3.7	3.7	3.7	3.7	3.6	3.6	3.7	3.7
Transferler	42.4	42.9	36.4	37.8	38.0	38.1	38.8	39.5	39.9	41.1	41.1	40.2	40.2
Faiz Dışı Bütçe Dengesi	6.2	6.2	9.7	9.1	7.8	7.1	5.7	5.3	4.9	4.1	4.3	3.5	3.5
Bütçe Dengesi	-20.2	-20.5	-14.3	-15.6	-16.8	-17.3	-18.6	-19.3	-20.0	-21.9	-21.3	-20.9	-20.9
Finansman	16.9	17.1	14.9	15.8	16.9	17.4	18.5	19.3	20.3	21.9	21.7	21.4	21.4
Dış Borçlanma (net)	-3.6	-3.4	-3.8	-3.7	-4.0	-3.4	-3.4	-3.4	-3.8	-3.5	-2.8	-2.7	-2.7
İç Borçlanma (net)	5.1	4.7	4.7	8.5	12.6	16.3	20.2	21.0	20.9	22.0	22.8	26.1	26.1
Kısa Vadeli Borçlanma (net)	11.2	12.1	12.9	9.8	6.8	3.2	0.8	1.4	2.3	2.9	1.7	-0.7	-0.7
Diğer	4.1	3.7	1.1	1.2	1.6	1.2	1.0	0.3	0.9	0.5	0.0	-1.2	-1.2
İÇ BORÇ STOKU													
Katılınan TL	10.2	10.7	11.6	12.5	13.1	14.2	15.4	16.0	17.0	18.6	19.2	20.0	20.0
Milyar \$	36.7	36.3	37.9	39.0	38.5	39.6	40.5	40.5	41.2	43.6	44.2	44.2	44.2
İç Borç / M2Y	57.6	58.0	59.8	60.2	61.0	61.8	62.7	63.9	64.4	64.2	63.2	62.2	62.2

(..) Yayınlanmamış veri

TABLO 1.4 ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (1998-1999)
PARASAL GELİŞMELER

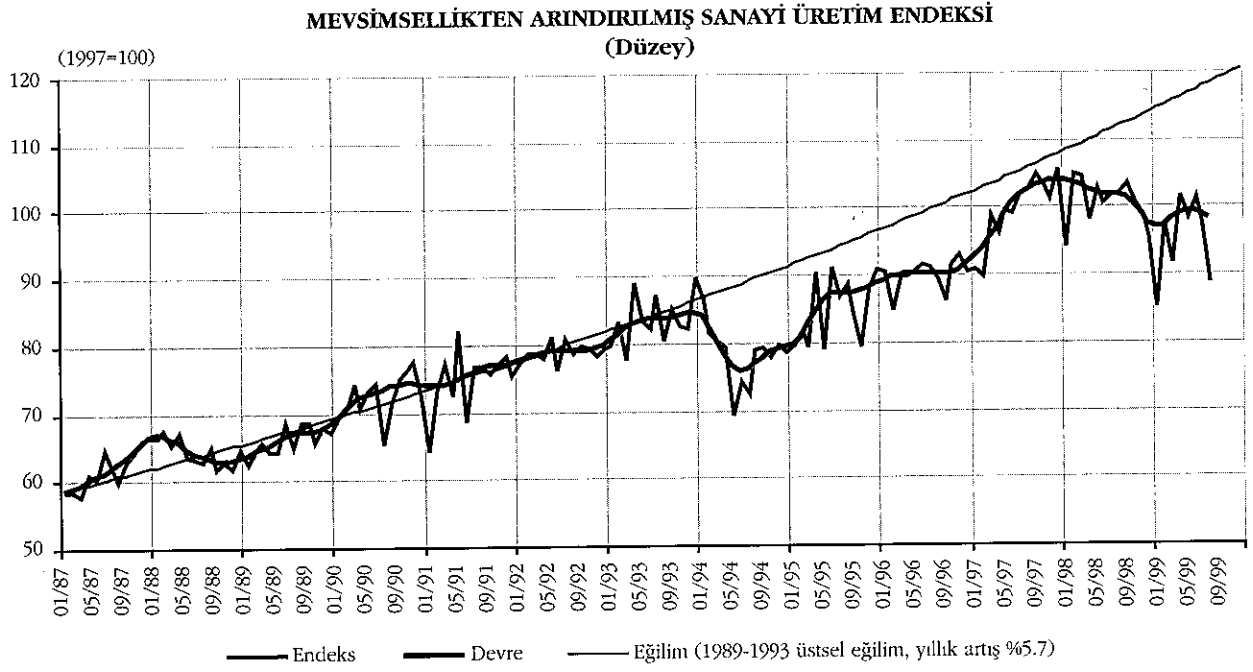
	1999													
	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.	Tem.	Ağus.	Eylül	Ekim	
PARA ARZLARI (yıllık % değişim)														
Dolaşımdaki Para	80.5	79.4	72.4	32.3	69.7	121.8	67.3	60.3	55.9	42.9	55.0	55.2	61.9	
Vadesiz Mevduat	76.8	75.0	59.9	85.1	52.9	110.1	133.3	73.4	75.5	59.2	71.2	56.4	69.0	
M1	78.5	77.1	65.7	58.8	60.2	116.1	100.0	67.4	65.8	52.1	63.3	55.8	65.7	
Vadeli Mevduat	103.4	117.1	120.6	120.5	132.5	123.2	117.5	107.5	99.4	105.1	117.1	119.1	113.9	
M2	96.7	107.0	106.2	103.2	112.9	121.4	113.1	97.9	91.8	91.6	103.6	103.5	102.2	
Döviz Tevdiat Hesabı (TL)	93.9	81.7	76.2	67.4	62.3	64.5	75.3	71.2	72.5	76.3	76.6	78.0	87.3	
M2Y	95.4	94.9	91.8	86.4	87.9	93.0	94.6	85.3	82.9	84.8	91.1	91.7	95.5	
Resmî Mevduat	38.0	10.0	17.9	27.0	60.6	56.0	53.3	116.4	79.1	3.9	75.9	28.6	50.3	
M.Bank. Diğer Mevduat	-34.9	-30.2	48.8	-42.2	-37.6	-65.7	40.7	46.8	-44.1	27.0	0.9	42.0	93.0	
M3Y	88.9	85.3	87.0	81.5	84.6	87.3	92.5	85.5	80.8	81.1	88.6	89.0	94.4	
M2Y (trilyon TL)	17,738	18,418	19,426	20,799	21,546	23,042	24,520	25,037	26,357	28,920	30,372	32,214	34,674	
M2Y'nin Bilesimi (%)														
Dolaşımdaki Para	6.2	5.8	5.7	5.3	5.4	7.3	5.5	5.1	5.2	4.7	5.4	5.3	5.1	
Vadesiz Mevduat	7.1	6.1	6.1	7.4	6.3	6.6	7.6	6.4	6.0	6.9	6.3	5.5	6.1	
Vadeli Mevduat	41.5	43.3	44.1	45.1	45.6	43.7	42.9	44.8	45.5	45.9	45.8	46.2	45.4	
Döviz Tevdiat Hesabı	45.3	44.8	44.1	42.2	42.7	42.5	44.1	43.7	43.4	42.6	42.6	43.1	43.4	
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
KREDİ HACMİ (yurtiçi, yıllık % değişim)														
TCMB Dolaysız Kredi	59.3	58.4	55.8	43.0	38.7	47.0	44.4	40.1	41.9	31.9	32.7	32.8	52.3	
Mevduat B. Kredi	-99.7	-99.7	-99.7	-99.5	-99.5	46.3	18.1	100.0	16556.6	100.1	100.2	104.9	105.0	
Kalk. ve Yat. Bankası Kredileri	68.1	66.1	62.7	46.3	43.0	45.2	42.5	38.4	38.7	29.9	30.7	30.5	50.7	
Toplam	68.5	78.9	81.1	112.2	71.8	80.7	79.0	71.1	74.8	75.1	74.7	82.0	81.2	
MB ANALİTİK BİLANÇO SEÇİLMİŞ KALEMLER (milyon \$)														
Net İç Vartıklar	1,439	1,535	1,520	1,061	524	321	-1,732	-2,255	-2,848	-2,751	-2,797	-3,306	-3,392	
Net Dış Vartıklar	5,648	4,924	4,929	5,647	5,981	7,434	8,144	8,376	9,088	9,649	9,792	10,424	10,182	
Net Kamu	518	42	-1,030	1,051	2	-122	-1,021	-1,118	-513	-950	-1,577	-1,226	-1,637	
Açık Piyasa İşlemleri Borçları	3,864	4,677	5,886	3,758	3,338	3,509	2,317	2,017	1,008	1,656	2,435	1,775	2,314	
MB REZERVLERİ/İÇ BORÇ STOĞU+M2Y, %)	20.9	19.9	19.6	19.6	19.8	20.7	20.7	21.0	21.1	20.9	20.3	20.5	19.9	

Net Dış Vartıklar = Dış Vartıklar - (Dış Yükümlülükler + Bankalar Döviz Mevduatı)
 Net İç Vartıklar = Net Kamu + Bankalara Açılan Nakit Kredi + Net API + Diğer + Değerleme Hesabı
 Net Kamu = Kamuya Açılan Nakit Krediler - (Kamu Mevduatı + Döviz Olarak Takip Olunan Mevduat)
 Rezervü Para = Net Dış Vartıklar + Net İç Vartıklar

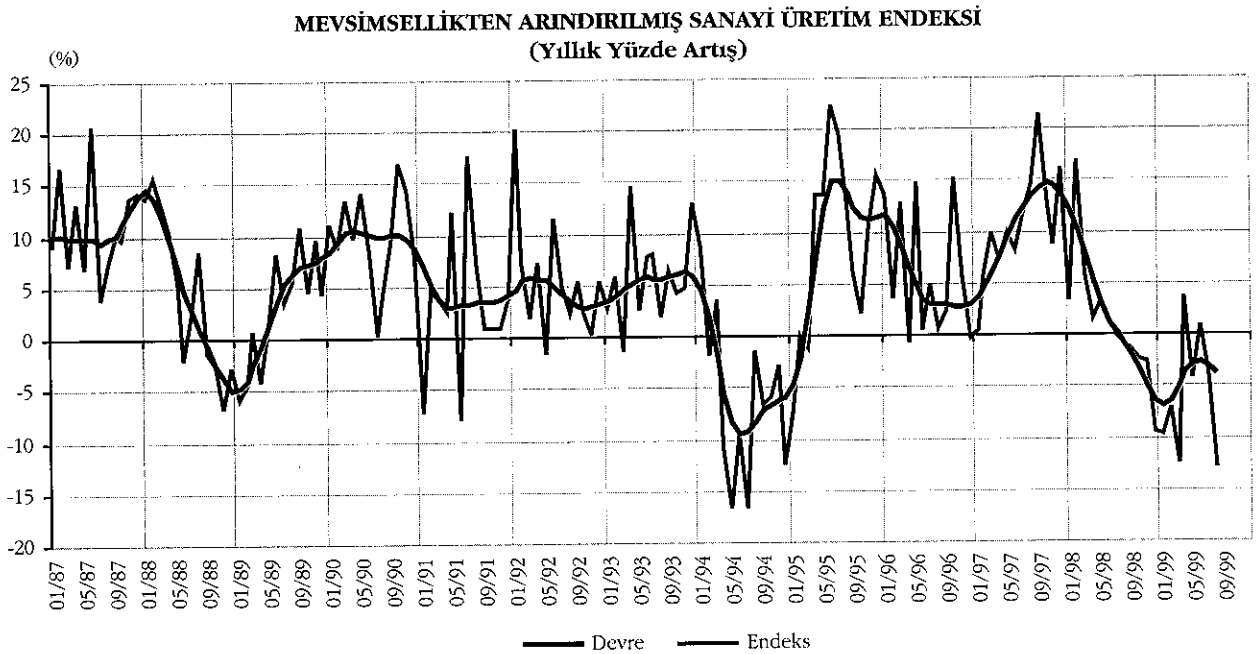
TABLO 2 HARCAMALAR YÖNTEMİYLE GAYRİ SAFİ YURTIÇI HASILA

(1987 fiyatlarıyla, TL)	Yıllık % Artış		% Pay		Dönemler İtibarıyla Yıllık % Artış											
	1996	1997	1998	1998	1996-3	1996-4	1997-1	1997-2	1997-3	1997-4	1998-1	1998-2	1998-3	1998-4	1999-1	1999-2
Özel Nihai Tüketim Harcamaları	8.5	8.4	0.1	68.2	68.8	66.8	8.1	8.2	9.8	8.9	6.6	7.8	-0.9	0.6	-6.5	-0.1
Gıda- içki	2.4	0.8	0.1	25.5	23.9	23.2	4.3	0.0	4.1	-0.2	-0.1	2.5	-4.3	3.5	-2.6	3.6
Dayanıklı Tüketim Malları	35.6	33.6	-0.3	8.9	11.1	10.7	32.3	26.6	33.3	41.9	31.6	19.8	-1.7	-1.8	-12.7	-3.0
Yarı Dayanıklı Tüketim Malları	11.4	8.7	-4.6	11.4	11.5	10.6	18.2	18.5	4.0	12.1	1.8	8.0	1.6	-4.8	-21.8	5.7
Enerji-Ulaştırma-Haberleşme Hizmetleri	5.3	3.5	5.3	9.9	9.6	9.8	4.8	3.3	5.4	1.2	4.0	9.4	2.6	6.2	3.9	-1.5
Konut Sahipliği	9.4	15.1	-0.7	6.9	7.4	7.1	17.8	9.0	23.0	18.5	7.9	9.6	0.8	-5.2	-2.9	-15.5
Devletin Nihai Tüketim Harcamaları	2.4	2.3	2.3	5.6	5.3	5.3	2.4	2.3	2.3	2.3	2.2	2.4	2.4	2.2	2.1	2.0
Maaş-Ücret	8.6	4.1	5.0	7.7	7.4	7.6	8.4	-3.9	0.6	5.9	9.9	8.7	10.8	-5.7	7.6	1.9
Mal ve Hizmet Alımı	-0.3	0.1	0.6	4.3	4.0	3.9	-0.4	0.0	-0.2	0.2	0.4	0.7	0.5	0.7	0.6	0.3
Gayri Safi Sabit Sermaye Oluşumu	14.1	14.8	-2.4	29.2	31.1	29.5	16.1	-14.5	1.9	12.5	16.9	34.0	26.5	-12.2	12.2	3.9
Kamu Sektörü	24.4	28.4	15.1	5.1	6.1	6.9	28.2	29.8	20.3	29.0	30.6	32.4	-0.1	4.0	28.0	1.4
Makine Teçhizat	12.0	36.2	23.2	1.4	1.7	2.1	0.5	19.1	78.7	-8.4	88.8	28.1	19.8	0.3	0.5	53.0
Bina İnşaatı	30.2	22.8	25.0	1.2	1.3	1.6	38.1	26.8	-22.4	46.5	30.2	96.5	-3.3	37.3	23.0	3.2
Bina Dışı İnşaat	29.3	26.8	6.3	2.6	3.1	3.2	38.5	56.2	26.8	13.3	32.4	20.4	1.3	-7.0	15.7	3.1
Özel Sektör	12.1	11.9	-6.7	24.0	25.0	22.6	18.5	-6.0	5.9	13.9	18.5	7.1	-1.0	-4.6	-26.5	-22.0
Makine Teçhizat	25.2	21.2	-9.5	13.7	15.4	13.6	44.7	-5.9	11.3	24.4	19.0	28.3	12.7	0.4	-6.7	-31.1
Diğer bina inşaatı	2.7	4.0	4.3	1.9	1.8	1.8	2.7	2.7	4.0	4.0	4.0	4.0	8.5	3.2	5.9	1.1
Konut inşaatı	-2.6	-1.3	-3.8	8.4	7.7	7.2	-1.1	-7.9	-2.6	-0.8	0.3	-3.8	-4.6	-4.0	-2.5	-3.3
Stok Değişimleri	-	-	-	-0.4	-1.3	-0.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mal ve Hizmet İhracatı	22.0	19.1	10.5	25.3	28.0	30.0	26.8	23.4	10.3	27.8	14.1	22.4	13.5	4.6	5.1	-10.0
Mal ve Hizmet İthalatı	20.5	22.4	2.2	29.9	34.0	33.8	23.4	1.2	14.5	22.2	23.7	28.7	8.2	-1.7	-9.9	-18.6
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (Talep)	7.4	7.6	2.9	100.0	100.0	100.0	5.6	8.2	6.8	8.4	8.3	8.8	3.1	2.5	-1.4	-8.4
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (Arz)	7.0	7.5	2.8	-	-	-	5.3	7.0	6.9	8.5	7.0	7.8	8.7	3.0	2.4	-1.4

GRAFİK 1

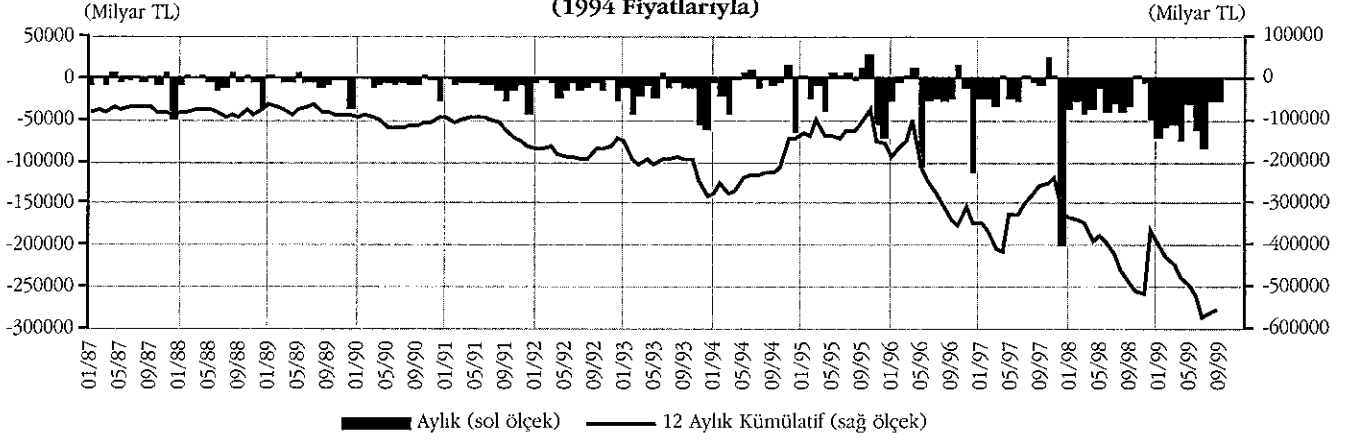

GRAFİK 2

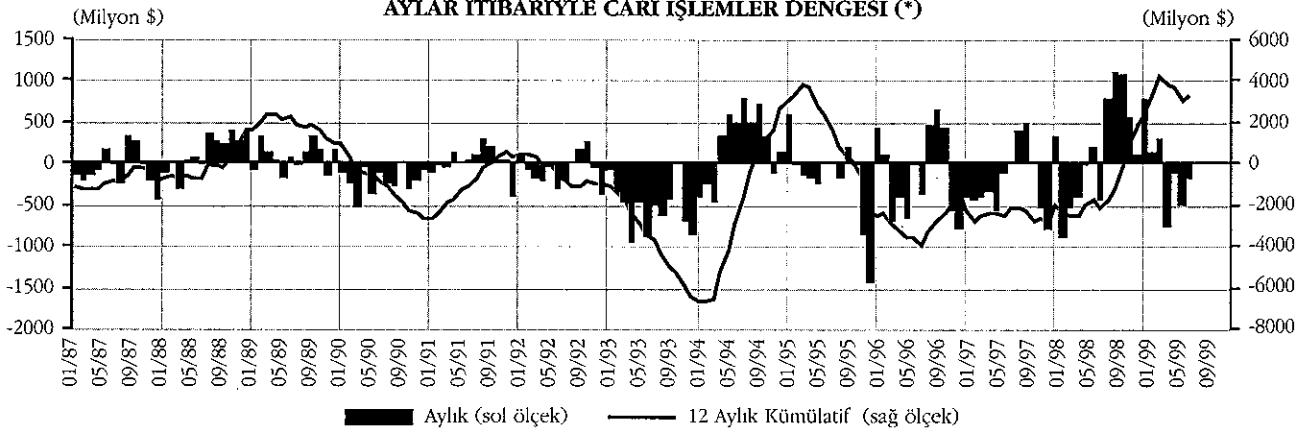
GRAFİK 3

AYLAR İTİBARIYLA KONSOLİDE BÜTÇE DENGESİ
(1994 Fiyatlarıyla)

GRAFİK 4

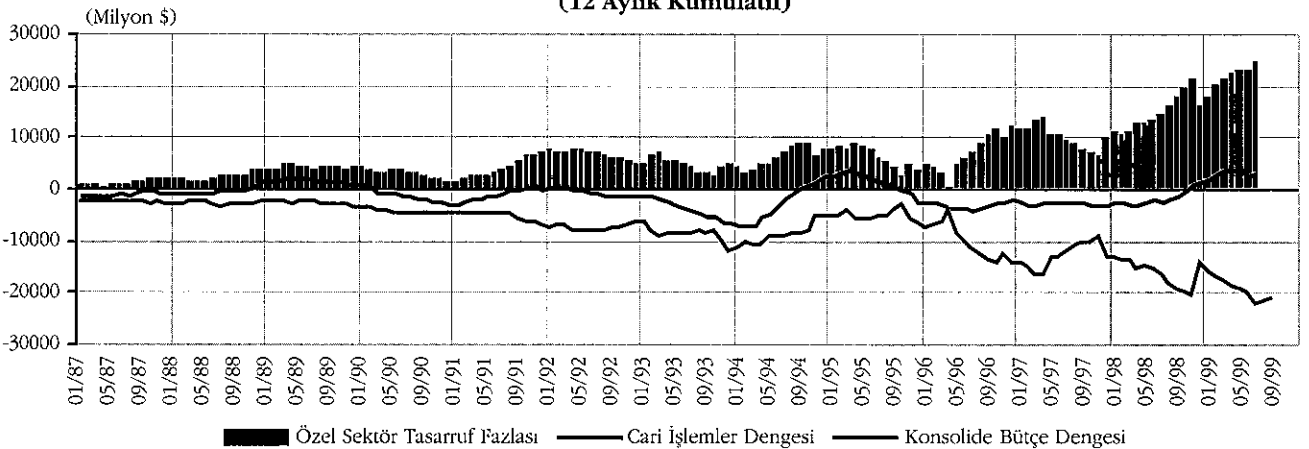
AYLAR İTİBARIYLA CARİ İŞLEMLER DENGESİ (*)

(*) 1/96 döneminden itibaren bavul ticareti dahil aylık rakamlar kullanılmaktadır.

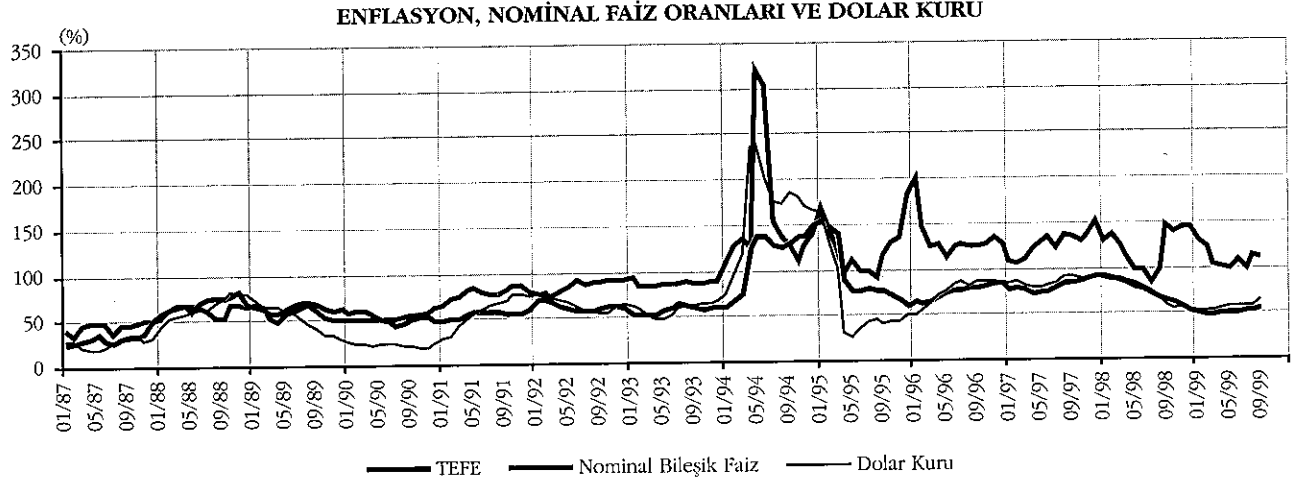
GRAFİK 5

YATIRIM - TASARRUF DENGESİ (*)
(12 Aylık Kümülatif)

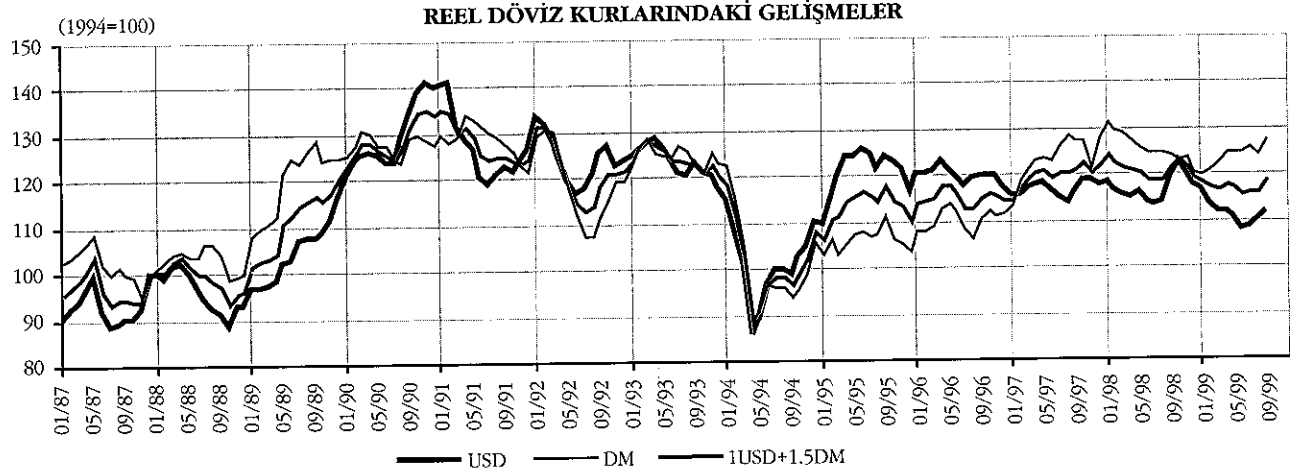

(*) Toplam Kamu Kesimi Tasarruf Açığı verisinin aylık olarak izlenememesi nedeniyle, Konsolide Bütçe Açığı göstere olarak kullanılmıştır. Özel Sektör Net Tasarruf göstergesi ise Konsolide Bütçe Açığı ve Cari İşlemler Dengesi verilerinin cebirsel toplamı olarak hesaplanmıştır. Cari İşlemler Dengesi serisindeki kırılma, 1/96 döneminden itibaren bavul ticareti dahil aylık rakamların kullanılmasından kaynaklanmaktadır.

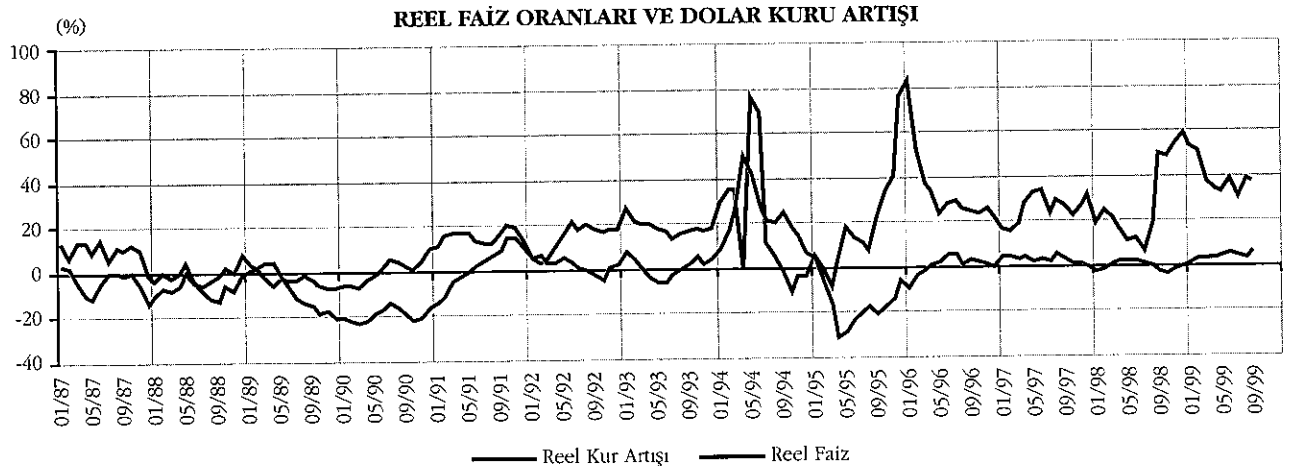
GRAFİK 6

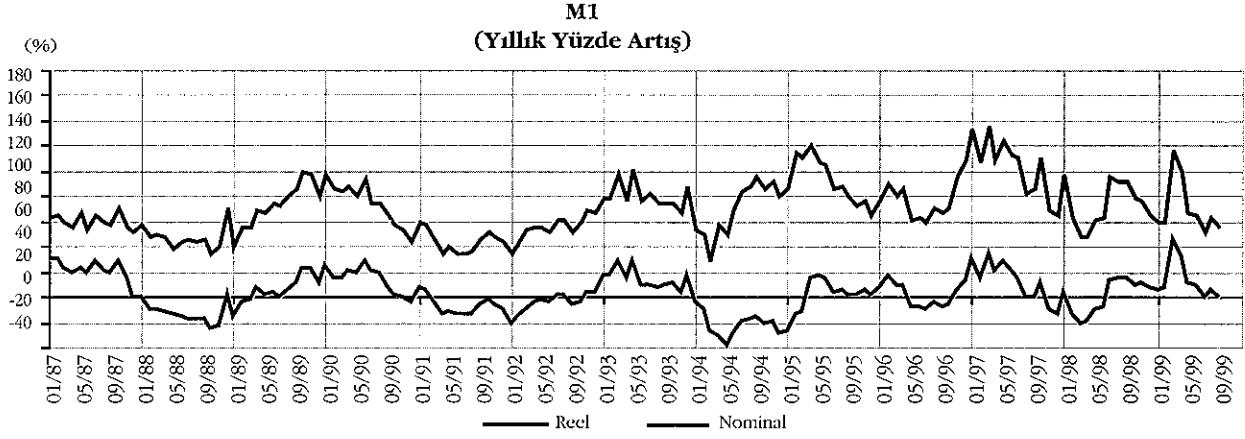
GRAFİK 7

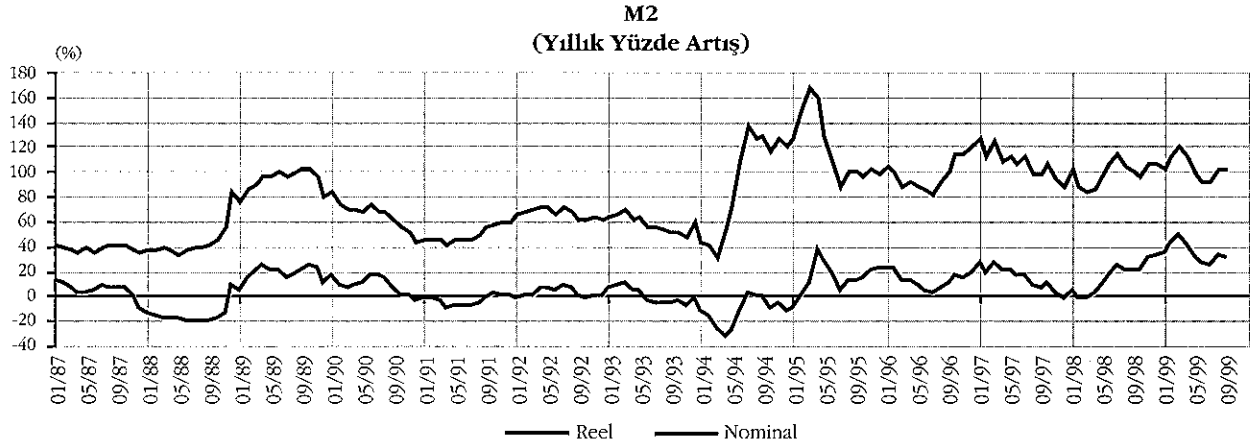
GRAFİK 8

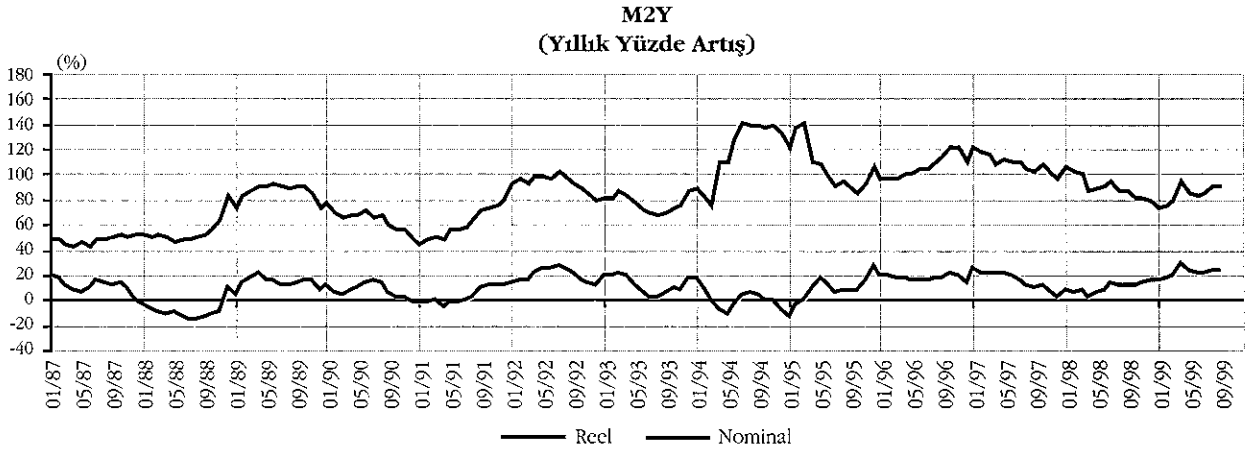
GRAFİK 9

GRAFİK 10

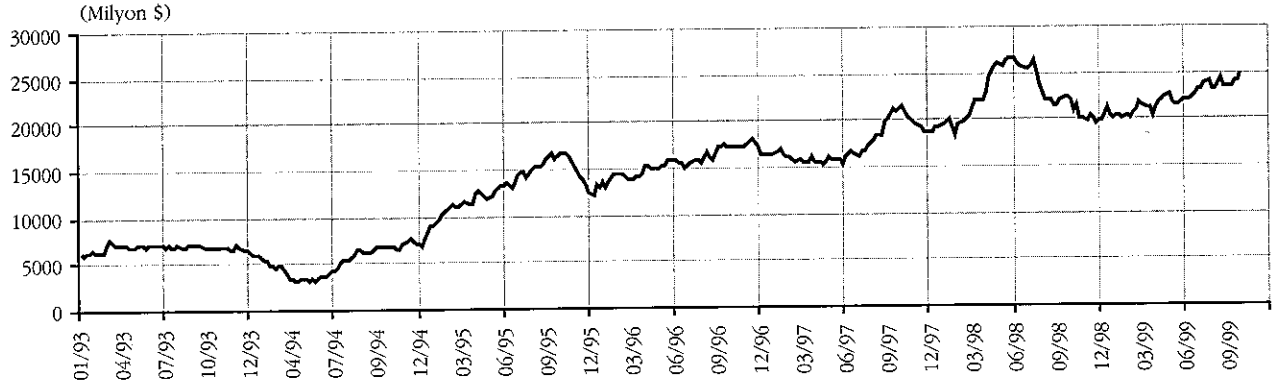

GRAFİK 11

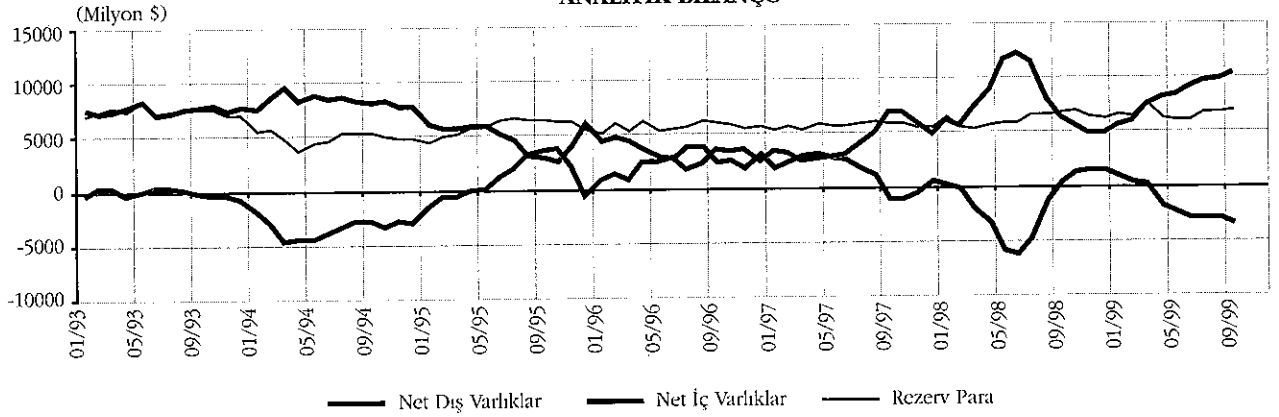
GRAFİK 12

MERKEZ BANKASI DÖVİZ REZERVLERİ

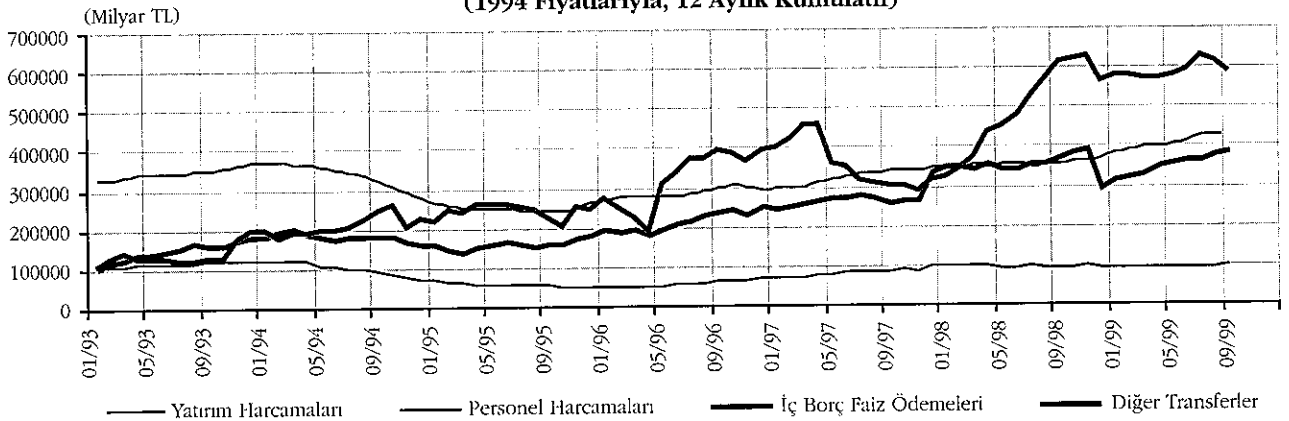
GRAFİK 13

ANALİTİK BİLANÇO

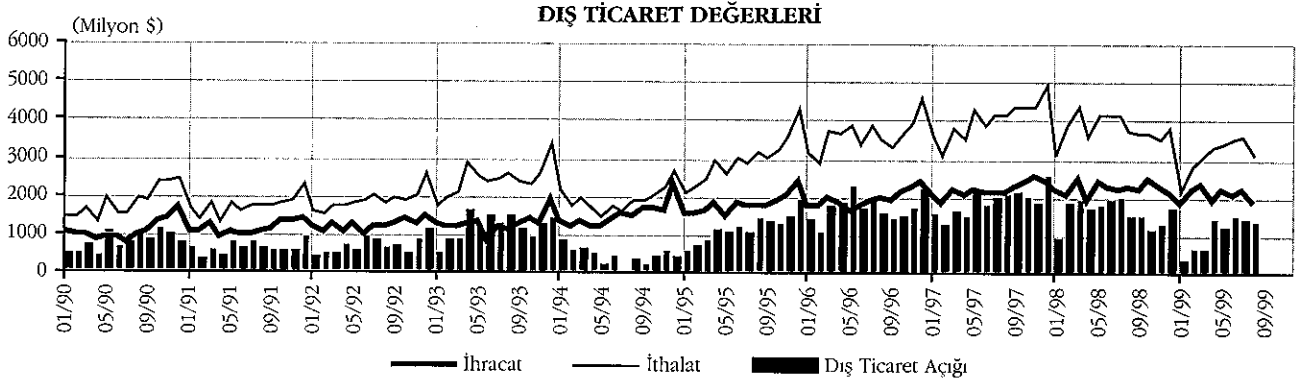

GRAFİK 14

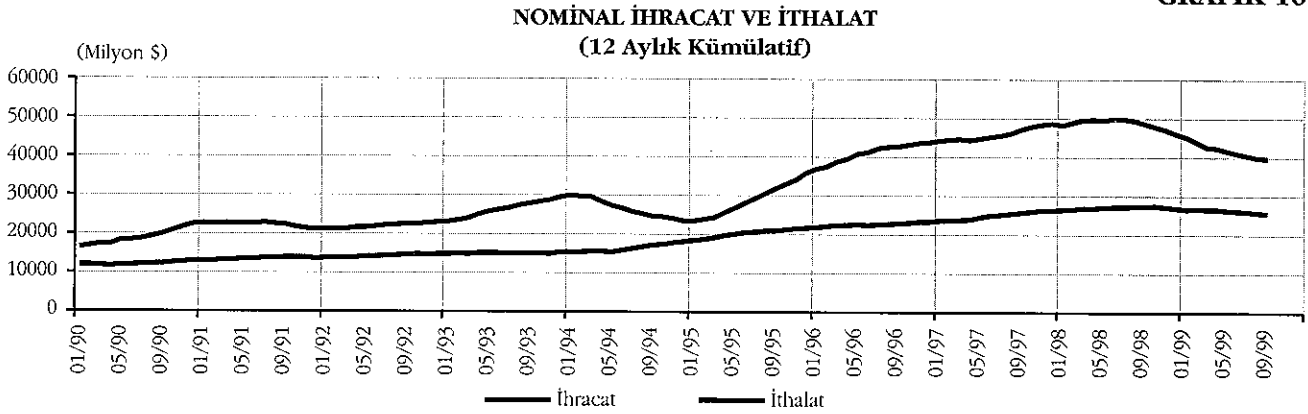
KONSOLİDE BÜTÇE HARCAMALARI
(1994 Fiyatlarıyla, 12 Aylık Kümülatif)

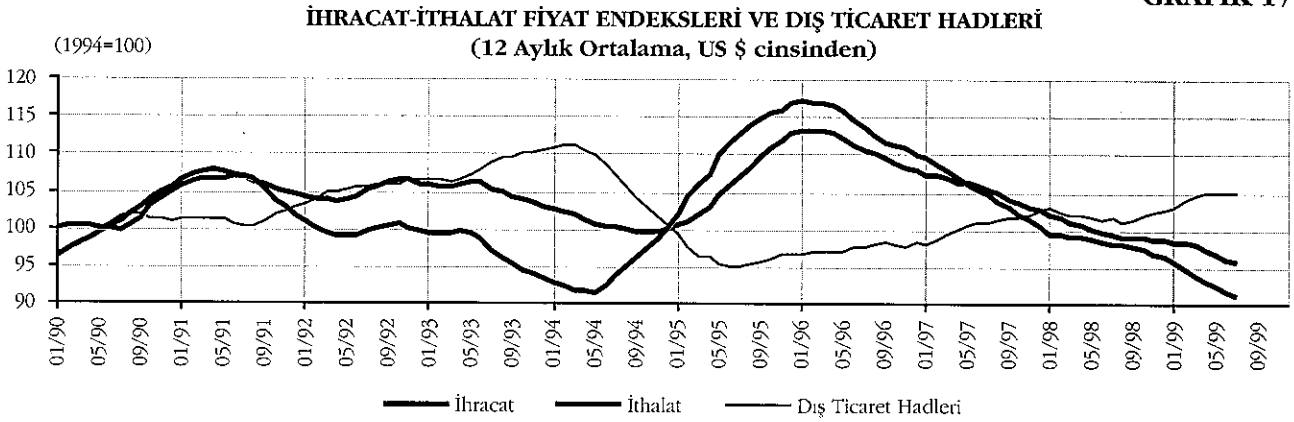
GRAFİK 15

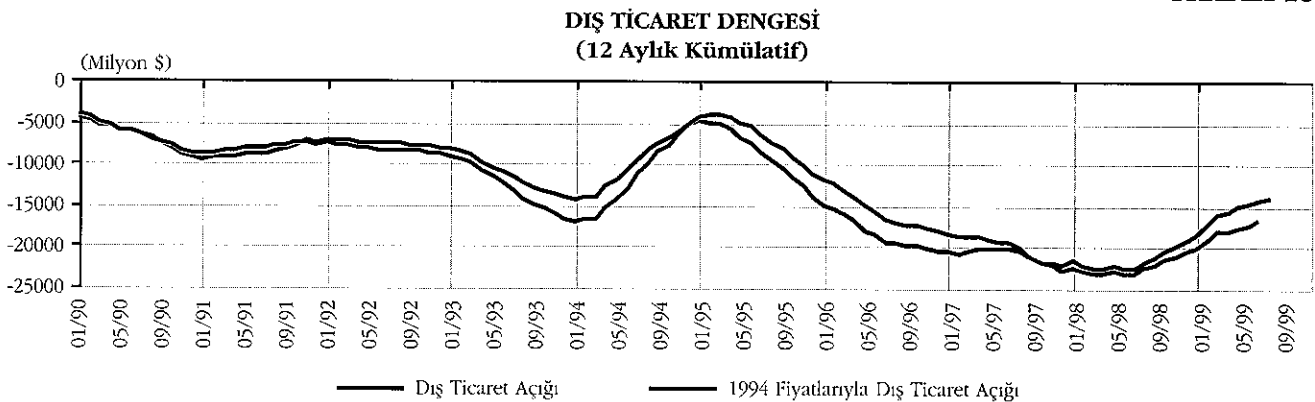
GRAFİK 16

GRAFİK 17

GRAFİK 18

TÜSİAD MAKROEKONOMİK SENARYO
IMF ile Stand-By anlaşması yapılmaması durumunda

	1998				1999				2000				Yıllık	Hükümet Programı		
	I. Çeyrek	II. Çeyrek	III. Çeyrek	IV. Çeyrek	Yıllık	I. Çeyrek	II. Çeyrek	III. Çeyrek	IV. Çeyrek	Yıllık	I. Çeyrek	II. Çeyrek			III. Çeyrek	IV. Çeyrek
Gelir (GSMH)(sabit fiyatlarla)*	9,2	4,4	2,4	0,7	3,8	-8,4	-3,4	-4,3	2,0	-3,4	5,3	4,2	3,9	3,2	4,1	5,5
Enflasyon (TEFE)*	89,2	79,9	68,4	58,2	71,8	48,8	50,1	53,6	57,2	52,8	60,7	54,8	45,7	36,7	48,3	38,5
Rezerv Para *	90,1	86,6	84,4	84,4	86,0	84,1	66,2	67,8	70,2	70,2	75,8	70,3	66,5	58,7	66,9	..
Konsolide Bütçe Geliri (tril TL)	2,041	2,972	3,239	3,636	11,888	2,994	4,519	5,092	5,684	18,289	5,570	6,874	8,020	8,884	29,348	32,585
Konsolide Bütçe Gideri (tril TL)	3,002	3,896	4,386	4,301	15,585	5,447	7,021	7,331	8,879	28,677	8,018	9,120	10,082	14,583	41,803	46,968
Konsolide Bütçe Dengesi (tril TL)	-961	-924	-1,147	-665	-3,698	-2,452	-2,501	-2,239	-3,195	-10,388	-2,447	-2,246	-2,062	-5,700	-12,456	-14,383
Konsolide Bütçe Dengesi (milyar \$)	-4,4	-3,7	-4,2	-2,3	-14,5	-7,2	-6,3	-5,1	-6,6	-25,2	-4,5	-3,8	-3,4	-8,8	-20,4	-25,1
Kons.Büt.Dengesi(GSMH'ya oranı, %)					-7,0					-12,2					-9,6	-11,5
Nominal Döviz Kuru (TL/\$)	219,385	252,532	272,037	292,747	259,175	340,696	395,326	437,887	494,235	417,036	547,766	593,614	611,954	658,185	602,880	573,030
Nominal Döviz Kuru*	84,7	83,9	67,7	55,6	70,9	55,3	56,5	61,0	68,8	60,9	60,8	50,2	39,8	33,2	44,6	37,8
Reel Döviz Kuru (TEFE 1994=100)	39,95	38,61	38,81	40,40	39,44	38,28	37,02	37,02	37,62	37,49	38,27	38,18	38,59	38,62	38,41	37,67
Reel Döviz Kuru*	0,5	-3,4	0,5	4,1	0,6	-4,2	-4,1	-4,6	-6,9	-5,0	0,0	3,1	4,2	2,6	2,5	0,5
Nominal Faiz (hileşik %)	131,1	104,0	110,5	143,6	122,3	119,7	103,3	107,9	108,8	109,9	99,2	88,0	78,9	66,7	83,2	..
Reel Faiz (hileşik %)	47,6	35,4	25,0	54,0	28,6	47,6	35,4	35,4	32,8	37,8	24,0	21,4	22,8	21,9	22,5	..
İthalat (milyar \$)	11,3	12,0	11,6	11,0	45,9	8,0	10,2	10,1	11,3	39,6	10,8	12,2	11,8	13,2	48,1	46,0
İhracat (milyar \$)	6,7	6,6	6,7	6,9	26,9	6,4	6,1	6,1	7,1	25,7	6,7	6,5	7,0	8,5	28,8	28,3
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-5,4	-5,4	-4,9	-4,1	-19,0	-1,6	-4,1	-4,0	-4,2	-13,9	-4,1	-5,6	-4,8	-4,7	-19,2	-17,8

Renklendirilmiş rakamlar TÜSİAD tabimidir.
(*) Bir önceki yılın aynı dönemine göre yıllık yüzde değişimi gösterir.
(..) Yayınlanmamış veri

YÖNETİM

TÜSİAD: Meşrutiyet Caddesi 74, Tepebaşı 80050, İSTANBUL, Tel:(0212) 249 54 48 - 249 07 23 Fax: (0212) 249 13 50

TÜSİAD Adına Sahibi: Erkut Yücaoğlu Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Müdür: Ümit İzmen

Yayın Kurulu: Erkut Yücaoğlu, Korkmaz Ilkocur, Haluk Tükel, Ümit İzmen, Aşlı Savrançoğlu, Eda Alidedeoğlu

Yapım: Lebib Yalçın Yayımları ve Basım İşleri A.Ş.

TÜSİAD KONJONKTÜR'ün 22. sayısı Ağustos-Kasım aylarının bitimin son rakamlarına ve tabimlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tüm hakları saklıdır. © TÜSİAD 1999

Yayın No. TÜSİAD-1999-11-271

